

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Костюк В.В.

викладач,

Коледж Київського національного університету технологій та дизайну

МЕНТАЛЬНІСТЬ ТА МЕНТАЛІТЕТ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПОЛІ

У більшості сучасних філософських течій в основу осягнення історії людства покладається цивілізаційний підхід, суть якого полягає в тому, що кожна цивілізація в процесі самовизначення, самоствердження і саморозвитку повинна відкрити й відтворити для себе заново і водночас збагатити своїм конкретним історичним поступом інваріантні цінності людства в цілому. При такому підході ступінь розвиненості, самоідентифікації і самореалізації певної нації визначається не через її порівняння із зовнішніми критеріями, а у відповідності з тим, яку відстань вона пройшла на шляху опредмечення своїх власних, вихідних, архетипних атрибутів і, водночас, на скільки вона збагатила загальнолюдські матриці культури. У цьому плані дослідження ментальності дає змогу глибше і детальніше з'ясувати своєрідність певного соціуму, його специфіку як історичного суб'єкта.

На сьогоднішній день вчені перейшли до комплексних трактувань поняття менталітет. Цей підхід поєднує історико-психологічне та соціокультурне визначення даного терміну. Ця точка зору виходить з положення про людину, як частини культури. Що представляє собою сукупність, яка практикується даними суспільством, основних способів виробництва і взаємодії з природою, діяльності соціальних інститутів та інших регуляторів сучасного життя, а також включає в себе вірування, ієрархію цінностей, мораль, особливості міжособистісної поведінки і самовираження, ту або іншу мову, способи передачі досвіду через покоління.

Найістотніші ментальні ознаки виступають підґрунтям для розв'язання проблеми взаємодії загальнолюдських універсалій з національною системою норм і цінностей. Ці, на перший погляд, чисто теоретичні питання є сьогодні життєво значимими для України, мають конкретну спрямованість, включаючи процеси державотворення за універсальними зразками демократично розвинутих країн і, водночас, на ґрунті своїх національних засад.

Менталітет може розглядатися як спосіб і метод вивчення суспільних і цивілізаційних структур історичного процесу в цілому, тобто вивчення менталітету виступає як метод історичного пізнання. Набагато більше прикладне значення має вивчення менталітету конкретної епохи, конкретної соціальної групи або класу. У цьому разі часто вживають не термін «менталітет», а термін «ментальність». Відмінність цих термінів полягає в

тому, що менталітет має загальне, загальнолюдське значення, а ментальність може відноситися до різних соціальних страт та історичних часів.

До питань менталітету та ментальності звертаються багато дослідників різних галузей наук. Зокрема, Т.М. Поплавська у своїх роботах намагається зрозуміти природу людини через аналіз двох основних складових елементів її внутрішнього світу: менталітету та світогляду. Внутрішній світ, елементами якого є і менталітет, і світогляд, відкриває для особистості «власний Всесвіт», «духовний планетарій», в якому можна моделювати будь-які варіанти світопорядку й особистісного життя в ньому [1, с. 93].

І.Б. Кутусенко у творчих доробках доходить до висновку, що панівними світосприймальними настановами української душі є активно-рефлексивні настанови (включаючи аскезу) і безпосередня рефлексивна настанова, на базі якої пережита мить сприймається як домірна вічності. Релігійність розглядається як риса національного українського характеру, яка містить у собі ідеї соборності та гуманізму, що тісно пов'язана з менталітетом [2, с. 74].

По-новому підходить до вирішення наукового завдання, яке полягає у соціально-філософському аналізі проблеми музичної ментальності як соціокультурного феномену Г.А. Джулай. У своїх роботах вона аналізує становлення і розвиток музичної ментальності як соціального явища, що відображує своєрідний розвиток суспільної свідомості. Крім того, розглядається проблема відповідності музичної ментальності суспільства творчості композиторів і виконавців, яка тісно пов'язана з задачами музичного виховання, розвитку художнього смаку і рівня духовності в цілому [3, с. 68].

Ряд робіт О.В. Лісеєнко присвячені розгляду політичної ментальності як соціокультурного явища та фактора політичного буття українського соціуму. Проаналізовано історичні, суспільно-політичні, геополітичні фактори, які визначають специфіку української політичної ментальності, виявляються прояви політичної ментальності в процесі політичної модернізації України [4, с. 70].

Пошуки специфічного змісту ментальності й менталітету як одного з складових духовної культури суспільства, здійснюються істориками, філософами, політологами, культурологами, етнографами та іншими категоріями вчених, що дало поштовх до виникнення широкого розмаїття теоретичних концепцій та світоглядних парадигм стосовно цього питання.

Зразки поведінки, ціннісні орієнтири зазвичай задаються в рамках ментальності освіченої частини суспільства, а потім, частково спрощуючись, поступово проникають в ментальність народу, закріплюючись в ній на довгі роки, десятиліття і навіть століття.

Соціальна диференціація ментальностей відображає існуючий в суспільстві поділ на суспільні групи з властивими їм матеріальними інтересами та способом життя. Тому ще не раз науковці будуть звертатися до аналізу зазначеної проблеми з метою соціально-філософського осмислення і узагальнення ментальності та менталітету як соціокультурних феноменів, щоб простежити їх глибинні взаємозв'язки з іншими соціальними явищами.

Список використаних джерел:

1. Поплавская Т. Н. Менталитет и мировоззрение – формы жизненной ориентации личности // Наукове пізнання: методологія та технологія. – № 1-2(4-5). – 2000. – С. 90-95.
2. Кутусенко І. Б. Місце християнської віри у низці інших духовних цінностей українців // Наукове пізнання: методологія та технологія. – № 2(8). – 2001. – С. 69-75.
3. Джулай А. А. Музыкальная ментальность: становление и развитие // Перспективи. – № 3(15). – 2001. – С. 60-64.
4. Лісеєнко О. В. Политическая ментальность: социокультурное измерение // Перспективи. – № 4(20). – 2002. – С. 67-71.

Малюк Є.О.

аспірант,

Науковий керівник: Бровко М.М.

професор, доктор філософських наук,

Київський національний університет культури і мистецтв

МАНІФЕСТ «НОВА ІГРОВА ЖУРНАЛІСТИКА» ТА ОСОБИСТИЙ ДОСВІД ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДЕОГРИ

Гра до недавнього часу розцінювалася як «вільна форма діяльності», що не була оформлена в окремий твір, яким стала відеогра, а тому й не було особливої потреби в оформленні універсальної мови для її опису. Звісно, журналістика, яка описувала спортивні змагання, з'явилася набагато раніше і сформувала свою мову, однак спортивна подія не є твором сама по собі і може стати ним хіба що в уяві глядача. В цьому сенсі можна припустити, що аналіз відеогри повинен бути ближче до аналізу кінофільму, театральної вистави чи навіть музичного твору, адже сама відеогра часто використовує прийоми драматургії, музичний супровід, графічне оформлення тощо. Однак, незважаючи на загальні елементи з певними видами мистецтв, відеогра є самостійним феноменом, а аналіз відеогри в руслі продовження традицій вищезгаданих видів мистецтва є хибним шляхом, про що аргументовано написано в статті А. Денікіна [1], оскільки гра все ж таки бере свої початки не від них, а від безпосередньо гри, що є діяльністю більш архаїчною за будь-яке з відомих мистецтв, однією з основ культури. Це помітно при спробі проаналізувати гру, яка базується виключно на механіці – спроба проаналізувати Tetris з точки зору мистецтва буде виглядати як громіздка метафора, яка не має нічого спільного з самою грою.

Пошуки найбільш адекватного підходу для опису відеогри в сучасній медіакulturі, частиною яких є видання про відеоігри, привели до створень низки маніфестів, які пропонують ті чи інші шляхи пошуку адекватних підходів для опису відеогри, і хоча вони стосуються журналістики, можна зробити спробу адаптувати дані матеріали до науки. Найбільш відомим з подібних маніфестів є стаття Кірона Гіллена «New Game Journalism», що була написана в 2004 році. Даний маніфест базується неприйнятті того факту, що видання про ігри є довідниками для споживачів. У профільних виданнях відеогра аналізувалася